ROOY, FELIX DE
ALMACIT DI DESOLATO

ALMACITA DI DESOLATO

Een film van Felix de Rooy en Norman de Palm

De afgelopen maanden zijn Norman de Palm en Felix de Rooy op Curaçao bezig geweest met hun film *Almacita di Desolato*. Wie het aandurfde om eens een keer over de vlakte van Hato te rijden, kon het gebeuren dat hij bemerkte dat alles wat twintigste eeuw was (een autowrak, bierflesjes of zo maar wat doppen van een rum- of whiskyfles) volledig verdwenen was. Daar was het terrein dan klaar gemaakt voor de opnames van de film die zich in de vorige eeuw afspeelt. Voor die film is op dit moment al het opnamewerk gedaan; voordat beide heren zich terugtrekken in hun montage- kamer, deed zich nog even de gelegenheid voor om met hen na te praten over hun belevingen van de afgelopen weken en maanden.

15 (A)

15 (B)

Het idee voor de film bestond al enige tijd. Na Desiré zou er nog een film moeten komen waarin de hoofdrol- speler uit die film nog eens zou figureren. Alleen deze film zou op Curaçao moeten spelen en er zou in het Papiaments moeten worden geacteerd. Marian Rolle (Desiré) is geen Curaçaose; daarom is zij een stomme vrouw in deze film. Het verhaal gaat als volgt:

Solem, een dertigjarige vrouw, is priesteres van het dorpje Desolato. Zij kan niet spreken wat aan haar wezen door haar functie iets mythisch geeft. Zij gaat voor in de rituelen rond voedsel- bereiding en vruchtbaarheid. Als beeld en teken van haar priesterlijke taak is het haar plicht niet te trouwen. Haar vruchtbaarheid wordt op die manier geofferd voor het welzijn van haar dorp.

Doordat ze niet spreken kan, heeft ze iemand nodig die haar begeleidt en die haar bedoelingen en wensen kenbaar maakt. Dat is Lucio die de meeste mensen nog wel kennen uit de t.v.-productie *Asina tabata,* Gwendomar Roosje.

Tegenover de priesteres van de vruchtbaarheid en het voedsel staat de meester van de dorre vlaktes. Dat is De Almasola, een rol die vertolkt wordt door Yubi Kirindongo, die hiermee zijn filmdebuut maakt. In zijn rol van meester van de dorre vlaktes weet hij Solem, de priesteres van de vruchtbaarheid, te verleiden en zij geraakt zwanger van hem.

Als dat bekend wordt in het dorp, dan betekent dat tegelijkertijd dat zij haar priesterlijke taak verzaakt heeft. Zij moet weg, boete doen om de vloek die zij door haar daad over het dorp heeft afgeroepen op die manier weg te wissen. Zij moet naar Matriz de Piedat, de plaats waar de voorvaderen van Desolato verenigd zijn. Inmiddels is haar dochtertje Almacita geboren, en gedrieën, Solem, haar vaste begeleider Lucio en Almacita, trekken zij in de richting van Matriz de Piedat.

Onderweg wordt het Solem duidelijk uit allerlei voortekenen dat de enige manier waarop zij haar daad kan uitboeten, bestaat in het offeren van Almacita. Als dit kind dan ook van dorst en uitputting sterft, weet Solem dat deze dood de compensatie is voor haar zonde. De geest van Almacita wordt opgenomen in de wereld van Matriz de Piedat. Solem keert dan terug naar Desolato, en met haar keert de vruchtbaarheid weer terug in het dorp.

Tot zover het verhaal. Alles bijeen vrij eenvoudig van opzet, maar toch voldoende ruimte en mogelijkheden biedend voor het naar voren brengen van vele cultuur- historische waarden. Veel van wat in deze film verwerkt is, vindt zijn oorsprong in wat opgetekend staat in de boekjes van de Sambumbu van pater Brenneker en Elis Juliana. Het verhaal moet zich daarom ook in de vorige eeuw afspelen, want veel symbolen werden toen nog als zodanig herkend. De mensen van vandaag zijn minder ontvankelijk geworden voor deze cultuur- historische aspecten en daarom moeten ze worden vastgelegd op nog weer eens een andere manier dan Juliana en Brenneker al deden.

Solem is symbool van de vruchtbaarheid; De Almasola is symbool van de droogte, zelfs van het kwaad, als men wil. Deze twee staan tegenover elkaar. Het kwaad probeert het goede met zich mee te sleuren, maar het goede overwint. Men kan het ook zien als het dorre, droge Curaçao probeert het vruchtbare Cuaçao de baas te worden. Misbruik van het 'vruchtbare' leidt tot de ondergang. Het 'vruchtbare' zelf kan niet spreken; de omgeving moet daaraan uitleg geven. Zo schrijvend wordt al gauw duidelijk dat in deze film meer dubbele bodems aanwezig zijn. Als er een 'bok', meespeelt, een 'leguaan', een 'warawara', een 'troepiaal', dan zijn dat niet simpelweg beestjes, maar dragers van altijd aan deze dieren toegeschreven eigenschappen. Ook is het heel begrijpelijk dat De Almasola en de warawara dezelfde persoonlijkheden vertegenwoordigen. En die omkeerbaarheid van figuren geldt niet alleen voor die twee.

Doordat de film in de vorige eeuw speelt, zijn niet alleen bovengenoemde 'dubbelduidingen' mogelijk, maar hebben regisseur en producer zich ook de mogelijkheid gecreëerd om oude gebruiken en oude gewoontes in beeld te brengen. In de film wordt vertoond hoe bijvoorbeeld houtskool wordt gemaakt, hoe het hoedenvlechten in zijn werk ging, hoe zout gewonnen werd, kortom hoe zo'n dorpsgemeenschap in vroeger dagen functioneerde en ook natuurlijk hoe toen alles eruit zag. We zullen natuurlijk de film zelf moeten afwachten om te zien hoe dit alles in werkelijkheid zal zijn geworden, maar op zichzelf is dit cultuur- historische aspect natuurlijk uitermate boeiend.

15 (C)

De film wordt gefinancierd door een aantal instanties. In de eerste plaats is dat Sticusa en verder is er geld afkomstig uit Nederland van de Commissie Cultuur- uitingen Migranten en de Commissie Welzijnswerk Antillianen en Surinamers. Van Land en Eiland is er geen directe financiële steun geweest, daarvandaan heeft men vooral diensten ontvangen. Datzelfde geldt voor de directie van het Coral Cliff Hotel, waar de crew voor de film zijn domicilie had, voor mevrouw Stella Willems van de bron van San Pedro, voor de Grupo Isoco, voor de choreografieverzorging van Sandra Leonora, voor de brandweer, etc. etc. Zo aan het eind van de opnames zijn èn Felix de Rooy èn Norman de Palm vooral van dank vervuld voor de enorme medewerking die zij hebben ontvangen van allerlei mensen. Men kan zich dat gevoel van dankbaarheid misschien een beetje voorstellen, wanneer men zich een lastige scène- verfilming durft voor te stellen: voor drie minuten film zijn allerlei mensen zestien uur lang in de weer geweest; zestien uur opnamen om uiteindelijk te zeggen kunnen: ,,we hebben weer drie minuten film erbij." Zo'n voorbeeld geeft ook een beetje aan wat voor uitputtings- slag het maken van een film eigenlijk is. Gedurende de weken van de opnamen zelf was het vaak dat men twaalf uur achter elkaar in touw was om het geheel voor elkaar te krijgen. Als het allemaal over is, is er vooral dankbaarheid die men wil uitzeggen aan alle medewerkers.

Op zo'n moment zijn ook alle 'kleine' dingen van daarvoor vergeten. Toch is het misschien wel goed erover te vertellen. Voordat een idee werkelijkheid wordt, moet een wel heel lange weg worden afgelegd. Men moet dus — zoals gezegd — in eerste instantie gelden bijeen zien te krijgen. Dat kan alleen als ook anderen geloven in het project waar jezelf 100% achter staat. Het fonds voor de Nederlandse film heeft in eerste instantie een oordeel gegeven, en 14-man-sterk (een filmcriticus, een producent, vertegenwoordigers van filmfestivals e.d.) hebben unaniem het groene licht gegeven voor de verfilming van Almacita di Desolato.

15 (D)

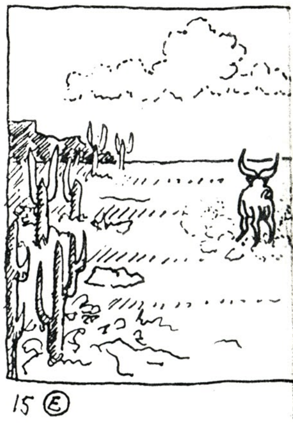

15 (E)

Als dat groene licht dan eenmaal gegeven is, dan begint het uitzoeken van de spelers. Alleen "Desiré" was bekend; voor het overige heeft men ruim honderd mensen in auditie ontvangen, heeft men sommigen van hen weer moeten terugroepen om nog eens een keer te verschijnen, heeft men met de uiteindelijke groep weken 'droog' geoefend bij landhuis Habaai voordat met de werkelijke opnames begonnen kon worden.
Een ding dat daarnaast ook gemakkelijk over het hoofd gezien wordt, is de historisch verantwoorde 'achtergrond'. Dat geldt niet alleen voor de huizen, zowel van binnen als van buiten, maar dat geldt evenzeer voor kleine en grote attributen. Wat voor kleding droeg men toen, hoe was het meubilair in de huizen, wat waren zekere gewoontes. Het zijn even zoveel zaken waarmee men rekening moet houden.

Een punt waar men meestal niet aan denkt, als men naar een film kijkt, is het feit dat voor een film niet alles direct in de juiste volgorde gefilmd wordt. Solem knipt in deze film grote stukken haar weg bij zichzelf. Het is zaak nu dat alle scènes, waarin zij nog lang haar heeft, definitief vastleggen vóór men met die scène van dat wegknippen en de daarna volgende kan beginnen. Zoiets wordt in zijn moeilijkheidsgraad versterkt, als men zich realiseert dat in de tijd uiteenliggende gebeurtenissen in de werkelijkheid van de film misschien op eenzelfde dag zijn opgenomen. De kleren die men toen en toen aan had, moeten dan kloppen, etc. etc.

Wanneer men dat allemaal tot zich laat doordringen, dan wordt het creatieve element van filmen wat meer zichtbaar. Het is niet alleen het idee, de plot, het uitzoeken van spelers, het vaststellen van de locatie, de verzorging van het decor. Het moment van filmen zelf met zijn toevals- factoren speelt een heel belangrijke rol. Men is afhankelijk van het weer en men moet werken met de mogelijkheden die zich aandienen. In grote lijnen is er wel het beeld aanwezig van hoe de film moet worden, maar de preciese invulling van ieder beeld afzonderlijk wordt pas in de werkelijkheid van het filmen zelf duidelijk. Er gebeurt niets automatisch, het blijft handwerk.

Voorbeelden illustreren dit merkwaardige handwerk. Zoals hiervoor al gezegd, spelen dieren in deze film mee. Een leguaan moet op een gegeven moment door de producer 'aangereikt' worden. Dat lukt en er wordt een aantal scènes met die leguaan verfilmd. Het wordt avond en men geeft de leguaan aan mensen ter bewaring, om de andere dag te merken dat het beest dat nog in een aantal scñes moest optreden, inmiddels al in de soep verwerkt is. Er wordt dan een enorm beroep gedaan op inventiviteit en creativiteit. En los van het feit dat het beest nu weg is, is er ook tijd weg. In de planning van het geheel moet dan een bepaalde scène of een aantal scènes op een andere dag ertussen geschoven worden. Men kan zich dan een beetje voorstellen hoe spanningen dan groeien en zich natuurlijk ook wel eens ontladen.

Op een gegeven moment heeft Felix de Rooy op z'n knieën liggen bidden om bijstand. Wat was het geval. In de film moet een warawara op een bepaalde manier komen aanvliegen. Men had twee van die beestjes kunnen bemachtigen, één een beetje mank en daarom tam en één afgericht en tam gemaakt. De manke kon men gewoon ergens neerzetten, dat beest bleef wel zitten en kon vanuit zijn zittende houding de dreiging overbrengen die het in de film moet aangeven. Met de ander was al een keer of wat geoefend en steeds kwam het beest op een voortreffelijke manier aanvliegen op het punt waar de camera zou staan opgesteld. Tot het moment van de opname. De camera staat klaar, de trainer van de warawara staat klaar om het beest los te laten, alles is klaar voor opname, en dan, als de vogel los gelaten wordt, zegt het dier braafweg 'ayo' en vliegt de andere kant uit en komt niet meer terug. Roepen, lokken met lekkere hapjes, het heeft allemaal geen zin, de vogel is gevlogen. Op dat moment valt Felix de Rooy biddend op de grond, want wat moet hij nu, voor hem is het een essentieel moment in de film. Teneinde raad gooit iemand de manke warawara omhoog en in glijvlucht komt dat beest — gedragen door de wind — weer op zijn pootjes terecht. Beter dan met de afgerichte warawara kan men nu de scène filmen. De manke is afhankelijk van de wind, hij kan alleen maar zijn vleugels spreiden, maar zelf geen richting geven aan zijn vlucht en zo ontstaat het toeval een betere opname dan met de afgerichte vogel ooit mogelijk zou zijn geweest. Niettemin kan ieder zich wel voorstellen hoe dit momenten zijn van enorme spanning.

En de mensen zelf. Een paar namen zijn al genoemd; andere personen die in de film een min of meer belangrijke rol spelen, zijn Nidia Ecury, Ciro Fraai, Irene van Grieken, Ana Muskus, Marjorie Petrona, Rudsel Soleana, Eligio Melfor, Imelda Valerianus, Gilbert Merien, Eithel Ellis en Efrain Lucia. In het totaal zijn het zo tegen de honderd acteurs die in de

tableau de la troupe

film een rol spelen. Tijdens het filmen is er opeens een erg belangrijk moment geweest. Men weet inmiddels dat de film zich afspeelt in het dorpje Desolato. Op het moment dat alle acteurs, of het nu ging om hoofdrolspelers of figuranten, in dat dorp een vaste plaats hadden, op het moment dat de onderlinge familie-relaties zoals ze voor de film nodig waren, bekend waren, werden al die mensen samen ook wérkelijk de bewoners van dat dorp die elkaar met hun filmnaam aanspraken en zich ook buiten de 'set' gedroegen alsof ze de bewoners waren van Desolato en elkaar beter kennen met hun filmnaam dan hun werkelijke naam.

Hoewel de weersomstandigheden zeer wel meegewerkt hebben voor deze film (daarover straks), is het af en toe noodzakelijk geweest om weersomstandigheden te creëren. De brandweer heeft hiervoor zijn meer dan gewone aandacht gegeven. Zij hebben regen gemaakt. Zij hebben zandstormen veroorzaakt en dat alles zeer natuurgetrouw. Men gebruikte daarvoor grote windmachines en voor de regen een brandspuit als een grote douche-straal.

De Stichting "Cosmic Illusion Productions" van Norman de Palm en Felix de Rooy heeft nog een aantal maanden nodig voor de montage van de film. In maart/april van het komend jaar zal het waarschijnlijk zover zijn dat we met eigen ogen kunnen gaan kijken naar wat de afgelopen maanden op de vlakte bij San Pedro op de gevoelige plaat is vastgelegd en kunnen we zelf zien hoe Desolato, de kleine en gesloten agrarische gemeenschap van voor de industrialisatie, verbonden was met de natuur en ook van haar afhankelijk was. De natuur zelf (het probleem van vruchtbaarheid en droogte dat de Antillen reeds eeuwen kent) heeft in de film meegewerkt. De droogte van augustus en september laten een ander landschap zien dat de regens van de afgelopen maand ervan gemaakt hebben. Als zelfs de natuur meewerkt, mogen we misschien wel alle goeds van deze film verwachten. Het zal trouwens voor menigeen die deze film straks zal gaan zien, een verbazingwekkend feit zijn dat alle opnamen voor deze film hier op Curaçao hebben 'plaats gevonden, want men komt met een omgeving in aanraking die lang niet aan iedereen bekend is.

De illustraties tenslotte bij dit artikel zijn vooral afkomstig van de scène- tekeningen zoals die door Felix de Rooy zijn gemaakt. De nummering is gehandhaafd, waar dat kon, zodat men in een soort 'stripvorm' enkele ensceneringen kan volgen. ●

A. GRAAFSMA